

регуляції соціального поведіння, провести аналіз власних можливостей і реалізувати їх.

Проаналізовано значення дитячих громадських організацій для розвитку самодеятельності дітей і підлітків. Установлено, що це цільовий і тривалий процес, протікаючий поетапно: від добросовісного виконання вказівок керівника до самостійного вибору громадсько-корисної справи і її виконання.

Ключеві слова: соціалізація, дитяча громадська організація, самодеятельність.

Mal'tseva O. The Role of Children's Organizations in the Hybrid Wars

On the basis of scientific analysis and periodicals of social pedagogy examined the role of children's educational organizations in the implementation of the socialization of the younger generation. Proved that these organizations and associations are the "school of life", the initial focus of acquiring a child experiences in finding their place in society, allow child, adolescent navigate the system of social relations, to master the mechanisms of regulation of social behavior, to analyze their own capabilities and implement them. Analyzed the importance of children's NGOs for the development of amateur children and adolescents. Found that a purposeful and long-term process that occurs in stages: from conscientious execution of the head to the self-selection of socially useful affairs and its implementation.

The success of teen initiative depends on creating the right conditions, efficient government, the creation of mixed-age team, ensuring the success of the children, the combination of the individual with those of the team, taking into account the age of psychological characteristics of children and adolescents participate in socially useful activities, establishment of friendly relations between team members.

Key words: socialization, children's NGO, initiative.

Стаття надійшла до редакції 26.01.2017 р.

Прийнято до друку 24.02.2017 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Ваховський Л. Ц.

УДК 159.922.7:061.213:316.485.26

Н. Л. Отрошенко

**ДІАГНОСТИКА СФОРМОВАНІСТІ ЦІНІСНИХ
ОРІЄНТАЦІЙ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ СХОДУ УКРАЇНИ
В УМОВАХ ПРОПАГАНДИСЬКОЇ ВІЙНИ**

Рання юність – це один з найважливіших етапів життя людини. У ньому багато джерел і починань всього подальшого становлення

особистості. На долю учнів прифронтової зони випало складне випробування. Весь той неспокій, який переживає суспільство загалом, переживають і школярі. Нові поняття – «мобілізація», «збройний конфлікт», «АТО» тощо, раніше незрозумілі не тільки дітям, а й дорослому соціуму, увійшли в наш побут.

Стрес, пов'язаний із втратою віри в завтрашній день, відсутністю стабільності та звичного стану речей негативно впливає на особистість. Особливо гостро сприймає цю ситуацію підростаюче покоління, психіка якого досить чутлива до травмуючих подій. Скрутне становище призводить до відчуття дискомфорту, зниження активності та самооцінки, підвищення тривожності, агресивності, виникнення негативного ставлення до інших людей. Аби не розгубитися у цьому жорстокому і небезпечному світі, старшокласнику потрібно бути психологічно стійким та мати чітку систему життєвих цінностей. На думку Г. Почепцова, українського фахівця-теоретика у сфері інформаційних війн, головними збудником війни світоглядів є предмети культури [5]. Тобто, сьогодні молода людина повинна бути готовою робити вибір, ціннісний вибір, який, звичайно, залежить від її власної ієрархії цінностей. Отже, наразі проблема формування ціннісних орієнтацій учнівської молоді в умовах інформаційної та пропагандистської війн є актуальною та потребує ретельного дослідження. Важливим є те, що унаслідок суспільних перетворень і викликів, які стоять перед нашою державою, регіоном суттєво підвищилася значимість для молоді таких життєвих цінностей як: державна незалежність України, демократичний розвиток країни, свобода слова, демократичний контроль рішень влади, національно-культурне відродження, участь у політичному житті тощо. Переконані, що два-три роки тому такі життєві цінності не були першочерговими загалом для учнівської молоді Донбасу. Й на це є низка причин, які ми проаналізуємо в наступних дослідженнях. Зараз лише зауважимо, що ситуацію, яка склалася на Сході держави, потрібно вже розглядати з позиції не за що, а навіщо.

Очевидно, означена вище проблематика не була до сьогоднішнього часу актуальною в нашій країні, тому й наукові дослідження в цій сфері майже не представлені. Щодо сутності ціннісних орієнтацій особистості взагалі, то пріоритетна роль цінностей як організатора людської діяльності підкреслюється багатьма дослідниками, зокрема, в галузі філософії (А. Здравомислов, Е. Ільєнков, В. Тугаринов та ін.). На думку О. Гогоберідзе, з якою ми повністю погоджуємося, цінності визначають сенс життя людини як стрижень життєвої стратегії, а відтак ціннісні орієнтації – найважливіший компонент у структурі особистості, який виконує функцію організації й регулювання будь-якої діяльності.

Таким чином, *метою* даної наукової статті стало дослідження проблеми формування ціннісних орієнтацій учнівської молоді Сходу нашої держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій вказує на те, що на сучасному етапі науковці окреслюють духовну кризу українського суспільства, одним із проявів якої є те, що увагу людини спрямовано не на усвідомлення сенсу власного буття, а на матеріальне благополуччя і особистісний успіх, престиж та соціальний статус. Проте людина без сенсу буття, без вищої цілі є засобом для цілей інших людей, оскільки потреба в сенсі життя – це потреба в інтегральному розумінні світу, у з'ясуванні власної значимості у міжособистісних стосунках та свого місця у житті [6]. Взагалі, цінності – це конкретні особистісні орієнтири, які відображають стійкі переваги у виборі життєвих пріоритетів.

На нашу думку, сьогодні значимим є тлумачення різниці в поняттях «інформаційна війна» й «пропагандистка війна», яке подає Г. Почепцов. Він акцентує, що інформаційна війна є, але на лінії фронту: там йде вплив на прийняття рішень окремих особистостей. Різниця цих двох понять полягає в тому, що пропагандистська війна працює з моделлю світу, а інформаційна – з частиною моделі світу. Інформаційна спрямована на індивідуума, а пропагандистська – на маси. У часі вони також відрізняються: інформаційна війна короткочасна, а пропагандистська – безстрокова. Ми всі померемо, а модель світу, яка існує на цій території, залишиться і буде існувати. Отже, війна, яка йде у нас, – пропагандистська [5]. Ми, дорослі, зобов'язані допомогти молодій людині виробити стійкий імунітет проти цього вкрай згубного впливу через власний український імператив. Потрібно позбутися, при чому назавжди, комплексу національної меншовартості по відношенню до росіян.

Проблема формування цінностей учнівської молоді Східного регіону країни є однією з ключових, оскільки система ціннісних ставлень особистості детермінує поведінку людини протягом усього життєвого шляху, а отже безпосередньо визначає недалеке успішне чи неуспішне майбутнє.

Ціннісні орієнтації, за В. Ядовим, становлять собою інтегративні, вільно та відповідально обрані особистістю установки, що є ширшими і більш включеними, ніж будь-які фіксовані або ж навіть базові соціальні установки, орієнтири й ідеали. Виходячи з цієї логіки, ціннісні орієнтації, на відміну від фіксованих установок, виробляються не в кожного індивіда, а лише в такого, який дійшов до необхідного ступеню розвитку. Перехід від нижчих установок до вищих (ціннісних орієнтацій) відбувається шляхом поступового їх закріплення у відповідних ситуаціях, що відповідають тому чи іншому рівню потреб. Так, рівень нижчих (вітальних) потреб виробляє у простих предметних ситуаціях установки та поведінкові акти, які за своєю суттю ще не є соціальними. Більш високий рівень потреб (наприклад, у спілкуванні з іншими) змушує індивіда керуватися груповими, отже, хоча й примітивними, але за суттю вже соціальними установками. Наступний рівень потреб пов'язано з участю у певній соціальній сфері діяльності. На цьому рівні

відбувається вироблення базових соціальних установок. І лише вищий рівень потреб, пов'язаних у людини з усвідомленням власної приналежності не до певної діяльній сфери, а в цілому до суспільства, культури, людства, формує у людини вершину ієрархії установок, а саме, ціннісні орієнтації, та відповідну їм ціннісну поведінку [1, с. 89–105].

З метою дослідження особливостей ціннісних орієнтацій учнівської молоді Сходу України, ми скористалися першою частиною методики вивчення сформованості ціннісних орієнтацій Б. Круглова (адаптований і модифікований варіант методики М. Рокича). Пропонована методика дозволяє вивчити основні цілі людини, які відображають довгочасну життєву перспективу, те, до чого вона прагне зараз і в майбутньому за допомогою виявлення ступеня сформованості ієрархічної структури ціннісних орієнтацій (їхньої спрямованості). Відомо, що ієрархічність формується лише за умов диференціації та інтеграції – виділення окремих цінностей у навколишній дійсності, їх наступний добір і підпорядкування. Такі механізми передбачають досить високий рівень особистісного розвитку – високих пізнавальних процесів та соціально-психологічної зрілості [2, с. 364].

Отож, переходимо до аналізу отриманих даних. Ми визначали ступінь сформованості механізму диференціації, тобто, уміння зробити ціннісний вибір. Про ступінь сформованості судять за «розмахом» балів, які школярі використовують для оцінок (учням було запропоновано поставити біля кожного пункту бали від 1 до 5 з огляду значущості). За цим показником ми виділили три групи обстежуваних. Перша група використовувала всі оцінки п'ятибальної шкали – 43%, що свідчить про сформованість механізму диференціації. Друга група користувалася тільки двома оцінками (34%) – механізм диференціації перебуває на початковій стадії формування. Третя група використовувала лише один бал (19%). До цієї групи ми віднесли також тих, хто не зміг дати оцінки (4%). Такий результат свідчить про несформованість диференціації (або відмову від участі в експерименті).

Водночас, наявна система освіти пропонує учневі готові цілі, які він повинен прийняти, стандартний, жорстко структурований зміст освіти, традиційні форми роботи й контролю. Така організація педагогічного процесу виключає необхідність і можливість вибору й побудови учнем власної програми освіти й самоосвіти. Отож, школярам сьогодні, як ніколи, потрібна соціально-педагогічна підтримка, супровід фахівців, які сприятимуть розвиткові ідеї про те, що школа для дітей, а не діти для школи.

Проаналізувавши відповіді учнів на першу частину анкетизації, маємо можливість визначити рівень внутрішньої готовності опитаних до соціального творення (табл. 1.).

Табл. 1.

Самооцінка старшокласниками ступеня готовності до соціального творення

Людські спільноти	Група опитаних, %
Як людина	32%
Як член сім'ї	28%
Як учень школи	13%
Як житель села (міста)	17%
Як житель Сходу України	15%
Як громадянин України	21%
Як житель планети	25%

Для визначення рівня внутрішньої готовності учнів до соціального творення ми брали середнє значення (за сімома спільнотами) відношень кількості учнів, які назвали конкретні справи чи висловили продуктивні думки, до загальної кількості опитаних і виразили їх у відсотках. Як свідчать відомості, наведені в таблиці, рівень внутрішньої готовності старшокласників до соціального творення низький, він коливається від 13% до 32%. Отже, можемо впевнено говорити про те, що соціальна активність школярів нашого регіону дуже низька, вони звикли займати або нейтральну, або пасивну позицію у вирішенні важливих суспільних проблем. Це можна пояснити вкрай незначною кількістю соціальних вправ, які використовують у навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи й, звичайно, соціально-політичною нестабільністю.

Якщо вважати, що кожна справа має такі етапи: підготовчий (внесення пропозицій, планування, розподіл обов'язків між вихованцями тощо), основний і підсумковий (підведення підсумків, аналіз роботи тощо), то, проаналізувавши письмові відповіді учнів на другу частину анкети-завдання, можна визначити рівень практичної здатності вихованців до соціального творення. З цією метою ми з'ясували відношення кількості учнів, які дали опис справи (назвали один, два або три етапи справи одночасно), до загальної кількості учнів, охоплених анкетуванням, і виразили його у відсотках.

Отримані дані підтверджують нашу думку щодо пасивності та безініціативності школярів. Так, 73% учнів не виділяють етапи справи, описуючи її одним або двома реченнями. 17% назвали два етапи справи. І лише 10% «відчувають» окремі етапи справи, здатні до її планування, виділення складових діяльності. Таким чином, старшокласники здебільшого мають репродуктивне мислення, вони не спрямовані на активну, творчу діяльність.

Людина, для того, щоб вона розвивалась як особистість, повинна мати за мету саму себе, тобто, бути суб'єктом саморозвитку, здатним змінювати своє буття й знаходити свою суть.

Формуючи таку інтегральну якість учнівської молоді, як спрямованість, варто пам'ятати, що підліток у його прагненні до кращого, до ідеалу вимушений у своїй свідомості будувати певні соціально-психологічні ієрархії. Якщо це неправдиві ієрархії й відповідно неправдиві орієнтації, які ґрунтуються на наслідуванні псевдоеліти, самовизначення буде неповноцінним. Сама проблема поділу людей на «кращих» і «гірших» є однією з центральних й одночасно однією з найболючіших для формування ціннісно-сислового й морального ядра людини, яка зростає й самовизначається.

Пропонуємо головні умови імунітету проти «елітовампірів», тобто, проти тих, хто вміло користується механізмами «відчуження» почуття власної гідності у творчих і порядних людей:

- побудова власної, унікальної й, головне, незрозумілої для «елітовампірів» системи цінностей і смислів (наприклад, якщо такій людині доводиться, що головне в житті – з'їздити за кордон, а вона сама вважає, що є значно важливіші заняття, «елітовампір» просто залишається безсилим і йому важко буде продемонструвати або довести такій людині її ущербність через те, що вона не з'їздила в яку-небудь престижну країну);

- не дозволяти втягувати себе в комунікативні ігри, які процвітають у різноманітних псевдоелітних «тусовках», де новачкам розтлумачують, що потрібно, наприклад, соромитися того, що хтось чесно заробляє собі на хліб. Головне – зрозуміти суть таких «переконань», тобто, взяти ситуацію під контроль, а потім краще не переконувати псевдоелітного співрозмовника, а просто підіграти йому, намагаючись довести «захоплення» його успіхами до абсурду (але при цьому не сміятися над ним відкрито), тобто, спілкуватися з ним як з маленькою дуренькою дитиною, яка ще не награлася в красиві дорогі забавки).

Разом з тим, якщо старшокласник сліпо прийматиме цінності псевдоеліти, швидше за все, усе його життя буде присвячено безперервному змагання з придбання цих забавок і демонстрації за допомогою них своєї „переваги” близьким за духом людям. Разом з тим кожна людина вправі обирати собі той варіант щастя, який відповідає її загальнокультурному рівневі розвитку [3, с. 238]. Можливо, головне мистецтво життя й побудови успіху не в тому, щоб, як у супермаркеті, купувати цей успіх і платити за нього власною гідністю, перетворюючи її у «валюту», а в тому, щоб, досягаючи наміченої мети, ще й примножувати свою гідність. Навіть у тих випадках, коли доводиться йти на внутрішні компроміси, людина повинна зберігати власну гідність.

Далі ми продіагностували провідні життєві потреби учнівської молоді нашого регіону. Респонденти, відповідаючи на питання опитувальника, розставляли акценти за ступенем значимості для них найважливіших життєвих потреб (матеріальні потреби; потреби в

безпеці; соціальні (міжособистісні) потреби; потреби у визнанні; потреби в самовираженні).

Результати дослідження свідчать про те, що потреби в безпеці залишаються на першому місці. Взагалі, потреби в безпеці й упевненості в майбутньому містять потреби в захисті від фізичних і психологічних потреб з боку навколишнього світу й упевненість у тому, що фізіологічні потреби задовольнятимуться в майбутньому. Очевидно, що на такий вибір, як ми й зазначали раніше, впливає сучасна соціально-економічна та політична ситуація, по-перше, в регіоні, по-друге, в державі та в світі. На друге рангове місце учні поставили потребу в самовираженні, тобто, для старшокласників важливе значення в житті відіграє можливість самореалізації, вони прагнуть до розкриття сутнісних сил, до вільного саморозвитку. Соціальні (міжособистісні) потреби – на третьому рангового місці. Для старшокласників важливим стає усвідомлення того, як їх сприймає партнер по спілкуванню. На четвертому – потреби у визнанні. На останньому місці залишилися матеріальні потреби. Це зовсім не означає, що старшокласників не цікавить їхнє матеріальне становище. Вони впевнені: якщо в цьому житті зможуть самореалізуватися, матеріальні потреби буде вирішено відповідно.

Діяльність особистості визначають насамперед її потреби. На їх основі розвиваються певні інтереси. Разом з тим, у більшості випадків, людина не може задовольнити всі свої потреби й тому вимушена надавати перевагу або потребам, або інтересам. Цю перевагу визначає спрямованість особистості [4, с. 76]. Діапазон прояву спрямованості доволі широкий. Він проявляється у формі мотивації (бажань, захоплень чи устремлінь). Найвищою формою мотивації є переконання. Із формуванням і розвитком особистості мотивація стає все більш стійкою, узагальненою, усвідомленою, набуває оцінювального характеру. Нарешті, внутрішня мотивація, співвідносячись із зовнішньою, тобто, з потребами й цілями суспільства, входить у структуру цілей, перспектив, переконань та ідеалів людини. Мотивація зазвичай спрямована на цінності, на оволодіння ними, засвоєння й збереження. Вона не постає в чистому вигляді, у ній завжди наявний оцінний компонент. Він і виконує функції контролю й дозволу. Виділяють два види оцінок: емоційно-чуттєві, до яких належать почуття й позитивні, і негативні (задоволення – незадоволення, захоплення – відраза тощо) та когнітивні (добре – погано, значимо – не значимо, можливо – неможливо, здійснено – не здійснено) [Там само, с. 77].

Узагалі, спрямованість особистості – це сукупність стійких мотивів, які орієнтують діяльність особистості та які відносно незалежні від наявних ситуацій. Спрямованість разом із домінантними мотивами має й інші форми перебігу: ціннісні орієнтації, прихильності, симпатії (антипатії), смаки, нахили та ін. Важливо, що спрямованість особистості завжди соціально обумовлена й формується шляхом виховання [4, с. 101].

Для вирішення поставлених завдань нам необхідно мати оцінку респондентів особистої значущості більш змістовної характеристики конкретних цінностей. Учням було запропоновано перелік цінностей, що характеризують засоби, обрані для досягнення цілей життя, тобто, вони постають інструментом, за допомогою якого старшокласники планують реалізувати життєву програму.

Після попереднього ранжирування всі показники було зведено в табл. 2.

Табл. 2.

**Відображення оцінки тверджень
про поведінку в життєвих ситуаціях учнями**

Твердження	Група опитаних (%)		
	1	2	3
1. Коли вранці я прокидаюся й згадую, що попереду в мене багато справ, у мене не псується настрій, я не тягну час, а відразу беруся до роботи	71%	16%	13%
2. Навіть незначну справу я намагаюся виконувати старанно	74%	11%	15%
3. Мені подобаються зміни, знайомство з новими справами	84%	11%	5%
4. Мене не зупиняють невдачі, зробивши висновки, я дію ще з більшою наполегливістю	30%	60%	10%
5. Я хочу й зможу досягти в житті високих особистих досягнень	84%	8%	8%
6. Я завжди самостійно шукаю шляхи вирішення проблем, навіть у колективній справі намагаюся робити все по-своєму	78%	13%	9%
7. Я не боюся в незнайомій аудиторії висловити власну думку, яка не збігається з думкою інших, мене не хвилюють насмішки інших з цього приводу	20%	29%	51%
8. Моя хода, вираз обличчя, жестикуляція не зміняться, навіть якщо я несподівано опинюся перед поглядами багатьох людей	27%	15%	58%
9. Я спокійно ставлюся до похвали й до критики на свою адресу	35%	30%	35%
10. У ситуації вибору я роблю його, виходячи з власних уявлень про істину й справедливість, не звертаючи уваги на інших	21%	50%	29%

Це, власне, та інформація, яка відображає динаміку ціннісних орієнтацій старшокласників.

У цілому, усі якості, які характеризують соціально-активну особистість, отримали достатньо високі бали – від 4,95 до 3,81. Така картина оцінок підтверджує нашу думку щодо правильного розуміння старшокласниками засобів досягнення життєвих цілей.

Пріоритетними для старшокласників є такі характеристики: дисциплінованість, терпимість (до поглядів і думок інших людей, уміння пробачати іншим їхні помилки), чесність (правдивість, щирість), вихованість (гарні манери) і життєрадісність (почуття гумору). Відповідальність (почуття обов'язку, уміння дотримуватися слова), ефективність у справах (працьовитість), освіченість (широта знань,

висока загальна культура), сміливість у відстоюванні власної думки, поглядів, самоконтроль (стриманість, самодисципліна), тверда воля (уміння наполягати на своєму, не відступати перед труднощами), широта поглядів (уміння зрозуміти іншу думку, поважати інші смаки, звички) також значимі для учнів. А ось чуйність, на думку учнівської молоді, на жаль, не є важливою характеристикою людини. Високі запити (високі домагання) оцінено 2,24 балами, що свідчить про реальність поглядів і підтверджує прагнення опитаних вирішувати поставлені життєві завдання. Тобто, якщо згадати формулу успіху У. Джеймса, то можна зробити цікавий і для нашого дослідження важливий висновок про те, що для досягнення успішності сучасній молоді не вистачає позитивного ставлення до себе й довірливого ставлення до тих, хто її оточує (високої самоповаги). Тому звертаємося до дорослих: надайте можливість підростаючому поколінню самореалізуватися на мирній рідній землі.

Таким чином, вважаємо, що соціальне виховання через систему освітніх закладів є найважливішим, оскільки перебудова виховання в освітнянській системі може стати знаряддям прискорення переходу суспільства до нових цінностей і стабілізації суспільного розвитку.

Молодь визначає демографічні перспективи держави, впливає на суспільно-політичну ситуацію у країні. Саме від позиції та поведінки молоді багато в чому залежить стабільність в державі й перспективи її подальшого розвитку.

Список використаної літератури

1. Ядов В. А. О диспозиционной регуляции социального поведения личности / В. А. Ядов // Методологические проблемы социальной психологии : сб. ст. – М. – 1975. – С. 89–105. **2. Психологія і педагогіка життєтворчості :** [навч.-метод. посіб.] / [ред. рада: В. М. Доній (голова), Г. М. Несен (заст. голови), Л. В. Сохань, І. Г. Єрмаков (наук. ред.) та ін.]. – К. : ІЗМН, 1996. – 792 с. **3. Пряжникова Е. Ю.** Профориєнтація : [учеб. пособие для студентов высш. учеб. заведений] / Е. Ю. Пряжникова, Н. С. Пряжников. – [3-е изд., стер.]. – М. : Академия, 2007. – 496 с. **4. Скиба М. Є.** Теорія і практика професійно-орієнтаційної роботи з молоддю : [навч. посіб.] / М. С. Скиба, О. М. Коханко. – Хмельницький : ХНУ, 2007. – 322 с. **5.** <http://projects.platfor.ma/georgii-rocheptsov/> **6.** <http://www.info-library.com.ua/libs/stattya/252-tsinnisni-orientatsiyi-suchasnoyi-ljudini-sutnist-transformatsija.html>

Отрощенко Н. Л. Діагностика сформованості ціннісних орієнтацій учнівської молоді Сходу України в умовах пропагандистської війни

У статті наголошено, що на долю учнів прифронтової зони випало складне випробування. Аби не розгубитися у цьому жорстокому і небезпечному світі, молодій людині потрібно бути психологічно стійким та мати чітку систему життєвих цінностей. Акцентовано, що проблема

формування цінностей учнівської молоді Східного регіону країни є однією з ключових, оскільки система ціннісних ставлень особистості детермінує поведінку людини протягом усього життєвого шляху, а отже безпосередньо визначає недалеке успішне чи неуспішне майбутнє. Резюмовано, що потрібно виробити стійкий імунітет проти пропаганди через власний український імператив; потрібно назавжди позбутися комплексу національної меншовартості по відношенню до росіян.

Ключові слова: пропагандистка війна, ціннісні орієнтації, учнівська молодь, український імператив.

Отрошенко Н. Л. Диагностика сформированности ценностных ориентаций учащейся молодежи Востока Украины в условиях пропагандистской войны

В статье отмечено, что ученикам прифронтовой зоны выпало сложное испытание. Чтобы не растеряться в этом жестоком и опасном мире, молодому человеку нужно быть психологически устойчивым и иметь четкую систему жизненных ценностей. Акцентировано, что проблема формирования ценностей учащейся молодежи Восточного региона страны является одной из ключевых, поскольку система ценностных отношений личности детерминирует поведение человека на протяжении всего жизненного пути, а, следовательно, непосредственно определяет недалекое успешное или неуспешное будущее. Резюмировано, что нужно выработать стойкий иммунитет против пропаганды через собственный украинский императив; нужно навсегда избавиться от комплекса национальной неполноценности по отношению к русским.

Ключевые слова: пропагандистская война, ценностные ориентации, учащаяся молодежь, украинский императив.

Otroschenko N. Diagnostics of Development of Valuable Orientations of Students of Eastern Ukraine in Propaganda War

The article noted that the share of pupils of the frontal zone had a difficult test. Not to get lost in this cruel and dangerous world, young people need to be psychologically stable and have a clear system of values. Important is that as a result of social transformations and the challenges facing our state, region has significantly increased the importance for young people such values as: independence of Ukraine, democratic development of the country, freedom of speech, democratic control over the decisions of the authorities, national and cultural revival, political participation, and the like. We are convinced that two or three years ago, these life values was not a priority at all for students of Donbass. And this is for a number of reasons, which we analyze in the following studies. Now only note that the situation in the East of the state, you need to consider the position, and why. Accented that the problem of the formation of values of students in the Eastern region of the country is one of the key, as the system of value relations of the individual determines human

behavior throughout life's journey, and, therefore, directly determines the success or failure the near future. Summarized need to develop a strong immunity against the propaganda through its own Ukrainian imperative; you need to get rid of the national inferiority complex in relation to the Russian.

Key words: propaganda war, value orientations, student youth, Ukrainian imperative.

Стаття надійшла до редакції 04.01.2017 р.

Прийнято до друку 24.02.2017 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Харченко С. Я.

УДК 37.013.42

С. В. Савченко, О. Л. Караман

РОЗВИТОК ТЕОРІЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

Гібридна війна на Сході України поставила в «глухий кут» соціально-педагогічну науку. Роками відпрацьовані теорія, методологія, цілі, зміст, форми, методи, засоби роботи з дітьми, молоддю, іншими категоріями населення виявилися неспроможними пояснити феномен масової аномії, за якої значна частина суспільства опинилася в «зомбі-реальності» і продовжує її продукувати. Ще більш болісною стала невизначеність перспектив і шляхів виходу з цієї ситуації. Особливо це позначилося на фундаментальній теорії соціально-педагогічної науки – теорії соціалізації особистості.

Такі явища, як ураження індивідуальної і масової свідомості та підсвідомості людей, зміна їхніх поглядів, думок, відносин, ціннісних орієнтацій, мотивів, стереотипів, і, як наслідок, поведінки, у дуже короткий час та під зовнішніми агресивними впливами, поставили перед соціалізаційною теорією як мінімум два запитання: 1) як термінологічно визначити ці процеси з педагогічної (соціально-педагогічної) точки зору (бо жодне з існуючих на сьогодні похідних понять – асоціалізація, десоціалізація, ресоціалізація та ін. – не може пояснити цих явищ); 2) як теоретично визначити безпосередньо саму соціалізацію, адже в традиційному і майже загальноприйнятому її трактуванні як двостороннього процесу засвоєння й активного відтворення соціальних цінностей і досвіду, взагалі криється злий жарт.

Джерельною і змістовною базою для відповіді на ці два запитання в межах статті стали наукові праці з проблеми гібридної війни (І. Воробйова [2], В. Горбулін [3], К. Гринько [4], А. Дубина [5], В. Панченко [7], В. Петрик [8; 9], В. Толубко [13], В. Третякова [14], П. Шевчук [15] та ін.); теорії соціалізації (Г. Андрєєва [1] та ін.); власні